




בית המדרש "תורת דוד"  
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,  
והרבנית רות בר חן ע"ה



# "תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת וישלח

תשפ"ה

(שנה ח', גליון מס' 368)



שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965



## השיעור השבועי מתקיים בכל יום שלישי באמצעות הזום

לקבלת קישור כניסה:

052-719-1965 / 055-557-0895

---

### זמן תחילת השיעור:

שעון קיץ - 20:30

שעון חורף - 20:00

---

### לקבלת הגיליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה לכתובת: [k.torat.david@gmail.com](mailto:k.torat.david@gmail.com)

תחת הכותרת "גיליון שבועי"

**שיעורי הרב אליהו בר חן**



**בית המדרש "תורת דוד"  
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,  
והרבנית רות בר חן ע"ה**

פרשת וישלח התשפ"ה

## "עבודה עצמית - תכלית העבודה" (ג')

**א.** "וישלח יעקב מלאכים לפניו, אל עשו אחיו, ארצה שעיר שדה אדום. ויצו אתם, לאמר, כה תאמרון לאדני לעשו, כה אמר עבדך יעקב, עם לבן גרתי, ואחר עד עתה. ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה, ואשלחה להגיד לאדני, למצא חן בעיניך", (בראשית, לב', ד' - ו').

"וייעקב נסע ספתה, ויבן לו בית, ולמקנהו עשה ספת, על כן קרא שם המקום ספות. ויבא יעקב שלם, עיר שקם אשר בארץ פנעו, בבאו מפדן ארם, ויחן את פני העיר. ויבן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו, מיד בני חמור אבי שקם, במאה קשיטה. ויצב שם מזבח, ויקרא לו אל אלהי ישראל", (בראשית, לג', יח' - כ').

**ב.** בעניין חטא אדם הראשון, ידועים דברי ה"זוהר הקדוש" בכמה וכמה מקומות<sup>1</sup>, שהיו האבות הקדושים, צריכים לעבור בירור אחר בירור, בכדי להסיר מהם את הזוהמא, ובכדי להביא לעולם יב' שבטי י-ה, וזה לשון קודשו ב"תיקוני הזוהר"<sup>2</sup> :

"ודא הנה חטא דתנה, דהטיל בה נחש זוהמא, דאיהו עופרת דאתערב בטפה (נוסחאות אחרות : בכספא) חוורא כספא מזוקק.

ולא אתדפי זוהמא מניה, עד דאתא אברהם ועאל בנורא, ואתלבן כספא,

ונפיק עופרת לבר, דאיהו ישמעאל.

ואתמר, באדם, מושך בערלתו הנה,

אתערב ערבוביא בדהבא, אצטרף ביצחק,

<sup>1</sup> חלק א', דף נב' ע"ב.

חלק ג', דף קיא' ע"ב.

<sup>2</sup> תיקון ע', דף קכח' ע"ב.



וְאָפִיק זִוְהָמָא לְבָר, וְדָא עֲשׂו.  
בְּיַעֲקֹב נַח, וְאֶשְׁתַּרְשׁ, וְאָפִיק תּוֹלְדֵינוּ,  
וְאֶתְרַבֵּי עַץ הַחַיִּים בְּעֵנְפוֹי וְשָׂרְשׁוֹי"<sup>3</sup>.  
והנה, על פי זה, אפשר לבאר כמין חומר, את מאמר רבותינו ז"ל<sup>4</sup> :  
"שופריה דיעקב אבינו, מעין שופריה דאדם הראשון",  
שכן, לאחר התיקון והבירור, היה זיו איקונין של יעקב אע"ה נקי ובר מן החטא,  
כפי שהיה אצל אדם הראשון קודם החטא.

<sup>3</sup> ותרגום דברי הקדושים, על פי ביאור "מתוק מדבש" - להגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א:  
וכעין זה, היה חטאה של חוה, שהטיל בה הנחש זוהמא, שהיא דומה לעופרת, שנתערבה בטיפה לבנה  
של זרע קודש של אדם הראשון,  
שהיה נקי כמו כסף מזוקק, ואז נדבקה זוהמת הנחש גם באדם הראשון.  
ולא נטהרה הזוהמא ממנו, עד שבא אברהם ונכנס באש, ונתלבן הכסף,  
דהיינו, שנתברר הטוב, שהוא סוד החסד,  
ויצא העופרת לחוץ, שהוא ישמעאל,  
ובו נכללה, הזוהמא של החסד.  
ונאמר באדם הראשון (סנהדרין, לח' ע"ב), שהמשיך עליו הקליפה והזוהמא, הנקראת ערלה,  
ובזה, נתערב תערובת בזהב,  
דהיינו, שנתערבה הקליפה, בבחינת הגבורה דקדושה,  
וזה נצטרף ביצחק שהיה בגבורה, והוציא את הזוהמת הגבורה לחוץ, וזהו עשיו.  
ביעקב, נח ונתקן אדם הראשון, ונשרש בו,  
לכן אמרו חז"ל (בבא מציעא, פד' ע"א), 'שופריה דיעקב, מעין שופריה דאדם הראשון',  
ועל ידי יעקב, נתגדל העץ החיים, שהוא סוד התפארת,  
בענפיו, שהם יב' גבולי אלכסון שבתפארת, ששם שורשי נשמות של יב' שבטים,  
ושורשיו של יעקב, למעלה בחכמה העליונה, בסוד, ישראל עלה במחשבה.  
<sup>4</sup> בבא מציעא, פד' ע"א.



ג. כתב רבינו האר"י הקדוש זיע"א <sup>5</sup> :

"קין - הוא זוהמת הנחש, וְהָבֵל - הוא מסטרא דאדם.  
פירוש הדברים הם כך -  
כי על ידי חטאו של אדם הראשון, נתערב טוב ברע, ויצאו קין והבל, שניהם מורכבים מטוב ורע,  
אלא, שקין רובו רע מזוהמת הנחש, והבל רובו טוב מצד אדם - ומיעוטו רע מצד הנחש.  
אבל, חלק קין הטוב, הוא דבר גדול במאוד מאד,  
לסיבה שהיה בכור, ולקח הבכורה של חלק הטוב ...  
ואחר כך כשיצאו יעקב ועשו, היו בסוד הבל וקין,  
וכשנולדו, נולד יעקב <sup>6</sup>, 'וַיָּדֹא אַחְזָת בְּעֵקֶב עֵשָׂו', הוא אותו חלק הטוב של הבכורה, שלקח עשו, שהיה הטוב של קין שנתערב עם הרע".  
והנה, בדמיון, וּבְהַקְבָּלַת הדברים, שבין קין להבל, כתב הגה"ק בעל "שם משמואל" זיע"א <sup>7</sup> :

א. בסיבת הדבר שהכין יעקב אע"ה נזיד עדשים, וכמאמר הכתוב <sup>8</sup>, 'וַיִּזֶד יַעֲקֹב נְזִיד, וַיָּבֵא עֵשָׂו מִן הַשָּׂדֶה, וְהוּא עֵינִף',  
ידוע ומפורסם הדבר, שבו ביום נסתלק אברהם אע"ה מן העולם, וכפי שכתב רש"י הקדוש <sup>9</sup> :

"ואותו היום מת אברהם, שלא יראה את עשיו בן בנו יוצא לתרבות רעה, ואין זה שיבה טובה שהבטיחו הקדוש ברוך הוא.

<sup>5</sup> בספרו הקדוש "שער הגלגולים", הקדמה לח'.

<sup>6</sup> בראשית, כה' - כו'.

<sup>7</sup> "פרשת יתרו", שנת תרעג'.

<sup>8</sup> בראשית, כה' - כט'.

<sup>9</sup> בראשית, כה' - ל', ד"ה "מן האדום האדום".



לפיכך, קיצר הקדוש ברוך הוא, ה' שנים משנותיו,

ש-יצחק חי קפ' שנה, וזה קעה'.

ובישל יעקב עדשים, להברות את האבל.

ולמה עדשים?

שדומות לגלגל, שהאבילות לגלגל חוזר בעולם".

והנה, באותה העת, עבר אותו רשע ה' עבירות, וכמבואר בגמרא <sup>10</sup> :

"אמר רבי יוחנן, חמש עבירות, עבר אותו רשע באותו היום -

בא על נערה המאורסה, והרג את הנפש, וכפר בעיקר, וכפר בתחיית המתים,  
ושט את הבכורה <sup>11</sup> ."

וכן הוא, במדרש רבה <sup>12</sup> :

"אמר לו, מה טיבו של נזיד זה?

אמר לו, שמת אותו זקן.

אמר, באתו הזקן פגעה מדת הדין?

אמר לו, הן.

אמר, אם כן, לא מתו שְׂכָר וְלֹא תַחִית הַמֵּתִים.

ורוח הקדש צונחת <sup>13</sup> -

יאל תבכו למת ואל תגדו לו, זה אברהם,

יבכו בכו להלד' <sup>14</sup> , זה יעשו'.

<sup>10</sup> בבא בתרא, טז' ע"ב.

<sup>11</sup> לשון ביזוי, שביזה את הבכורה.

<sup>12</sup> בראשית, פרשה סג', יא'.

<sup>13</sup> ירמיה, כב' - י'.

<sup>14</sup> ירמיה, כב' - יד'.



ב. והנהגה זו, למד עשיו מקין,

שכן, כאשר שעה הקדוש ברוך הוא להבל ולמנחתו, ואילו לקין ולמנחתו לא שעה, מיד<sup>15</sup>, "וַיְהִי בְּהִיּוֹתָם בְּשָׂדֶה, וַיִּקַּם קַיִן אֶל הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ".

ומצינו בזה, בתרגום ירושלמי, ובתרגום התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל:

**"עֲנֵי קַיִן וְאָמַר לְהֶבֶל אָחִי -**

**לֵית דִּין וְלֵית דִּיין, וְלֵית עֲלֵם אוֹחְרוֹן, וְלֵא לְמִתְּנָן אָגֵר טַב לְצַדִּיקָא, וְלֵא לְאַתְפָּרַע מִן רְשִׁיעָא, וְלֵא בְּרַחֲמֵין אֵיתְבְּרִי עֲלֵמָא, וְלֵא בְּרַחֲמֵין הוּא מִדְבָּר,**

**מִן בְּגִלְל מַה אֵיתְקַבֵּל קוֹרְבָנָךְ מִינְךָ בְּרַעוּ, וּמִנִּי לֵא אֵתְקַבֵּל בְּרַעוּא"**<sup>16</sup>. עד כאן דבריו הקדושים של בעל "שם משמואל" זיע"א.

והנה, על מאמר הכתוב<sup>17</sup>, "וַיִּרְא כִּי לֹא יָכַל לוֹ, וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ, וַתִּקַּע בְּפִי יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עֲמוֹ", דרשו רבותינו ז"ל במסכת חולין<sup>18</sup>:

"רבי יהושע בן לוי אמר, אמר קרא, 'בְּהֶאֱבָקוֹ עֲמוֹ',

**כַּאֲדָם שְׁחוּבָק אֵת חֲבִירוֹ, וַיִּדּוּ מִגַּעַת לַכֶּף יְמִינוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ"**<sup>19</sup>.

<sup>15</sup> בראשית, ד' - ח'.

<sup>16</sup> והיינו:

שבשעה שראה קין שהקדוש ברוך הוא לא שעה למנחתו,

כפר בעיקר, ואמר -

אין דין ואין דיין, ואין עולם הבא, ואין מתן שכר לצדיקים, ואין הקדוש ברוך הוא נפרע מן הרשעים, ולא ברחמים נברא העולם, ולא ברחמים הוא נוהג.

וכל כך למה?

"מפני שקיבל הקדוש ברוך הוא את קורבנך, ואילו את שלי לא".

<sup>17</sup> בראשית, לב' - כו'.

<sup>18</sup> צא' ע"א.

<sup>19</sup> היינו:

כאדם שחובק את חברו מלפניו, וידו הימנית מקיפה אותו מאחוריו, ומגעת עד לכף ימינו של חברו,





רבי שמואל בר נחמני אמר, **כעובד כוכבים נדמה לו** <sup>20</sup>,  
דאמר מר, **ישראל שנטפל לו עובד כוכבים בדרך, טופלו לימינו** <sup>21</sup>.  
רב שמואל בר אחא ... אמר, **כתלמיד חכם נדמה לו**,  
דאמר מר, **המהלך לימין רבו, הרי זה בור** <sup>22</sup>.  
ורבנן <sup>23</sup> ?  
**מאחוריה אתא, ונשייה בתרוייהו** <sup>24</sup> ."  
ויעויין מה שכתב בזה רבינו הרי"ח הטוב זיע"א <sup>25</sup> :

---

כך המלאך נגע בכף ירך יעקב הימנית.  
ואיסור אכילת גיד הנשה, שהוא מחמת אותה הנגיעה של המלאך, נאמרה, בירך ימין דווקא.  
<sup>20</sup> היינו:

שהמלאך שנאבק עם יעקב אע"ה, נדמה לו כעובד כוכבים, ויעקב אע"ה חשב שהוא גוי.  
<sup>21</sup> היינו:

שאם ירצה הגוי לפגוע בו, ישלח ישראל את ידו הימנית הסמוכה, ויאחז בו.  
ואם כן, המלאך, נגע בירך יעקב אע"ה - הסמוכה לו, שהיא הירך הימנית.  
<sup>22</sup> היינו:

שאדם המהלך לימין רבו, אין בו חכמת דרך ארץ,  
שכן, כבוד הוא לרב, שיהיה הוא בצד ימין.  
ויעקב אע"ה, חלק כבוד למלאך, כאילו הוא רבו, והלך לשמאלו,  
והמלאך שהיה לימינו, נגע בירך הימנית של יעקב אע"ה.  
<sup>23</sup> היינו:

מה טעמם של רבנן, שאסרו את אכילת גיד הנשה של ב' הרגליים?  
והלא, נתבאר לנו, שהמלאך, פגם דווקא בירך הימנית?  
<sup>24</sup> היינו:

שהמלאך, בא ליעקב אע"ה מאחוריו,  
והמלאך, הכה אותו בשתי ירכיו.



” יכתלמיד חכם נדמה לוי<sup>26</sup> -

פירוש, נדמה לו אחד מתלמידי חכמים שהיה לומד עמהם תורה, במדרש שם ועבר.

והטעם, נראה לי בסייעתא דשמיא בזה -

כי מן השמים נעשה זה הדמיון לשר של עשו, לרמוז, שיעקב זוכה בעולם הזה, מחמת שהוא תלמיד חכם שהעולם מתקיים על ידו,

והוא ליה כדין 'מציל מזוטו של ים', שזוכה בה משורת הדין,

אף על פי שחלקו העולמות מן הבטן, ויעקב לקח עולם הבא, ועשו עולם הזה.

’ורבנן אמרי, מאחוריה אתאי<sup>27</sup> -

נראה, דהלך כפי דרכו ומהלכו למעלה, שהקליפה עומדת אחורי הקדושה.

גם נראה לי בסייעתא דשמיא לרמוז בזה -

כי אחורי אותיות 'יעקב', הם 'טסצא', כמניין 'קין'<sup>28</sup>,

וידוע מה שכתב רבינו האר"י ז"ל ב'שער הגלגולים'<sup>29</sup> -

---

<sup>25</sup> בספרו הקדוש "בן יהוידע".

<sup>26</sup> דברי רב שמואל בר אחא.

<sup>27</sup> דברי רבנן.

<sup>28</sup> היינו:

האות הקודמת לאות י' של יעקב, היא האות ט',

והאות הקודמת לאות ע' של יעקב, היא האות ס',

והאות הקודמת לאות ק' של יעקב, היא האות צ',

והאות הקודמת לאות ב' של יעקב, היא האות א'.

וממילא:

האותיות הקודמות לשם "יעקב", הם "טסצא".

וגימטריא של מילת "טסצא", עולה במניין 160,

וכמו כן, הגימטריא של מילת "קין", עולה במניין 160.



כי יעקב אבינו ע"ה, היה הבל,

ועשיו, קין.

ולכך, רצה להורגו כאשר הרגו בראשנה בגלגול ראשון,

ולזה אמר על שר עשו, 'מאחורי דיעקב אתא עליו להרגו', רצונו לומר - מצד קין".

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "שלח"<sup>30</sup>, "וְלֹא תִתְּוֹרוּ אַחֲרַי לְבִבְכֶם וְאַחֲרַי

עֵינֵיכֶם", דרשו רבותינו ז"ל<sup>31</sup> :

" וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם' - זה הרהור עבירה",

ובביאור העניין, כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א<sup>32</sup> :

"נראה לי, 'אַחֲרַי' לשון אַחֲרִים,

רצונו לומר, אחורי 'עין' יש אותיות 'סטס'<sup>33</sup>, לשון סטימה,

שהוא הרהור הבא מן השטן, כי שטן וסטס חד הוא",

והיינו :

שכל פעולת הרהורי העין, באים לאדם באמצעות השטן,

היושב מאחוריו בבחינת "אחוריים", ומנסה להביאו לידי "סטימה" ברוחניות,

בכדי להכניעו מכוח יעקב - הַבֵּל, שהוא בחינת הקדושה של אדם הראשון,

ולהביאו אל כוח עשיו - קין, שהוא בחינת הטומאה של אדם הראשון.

<sup>29</sup> וכפי שהובא לעיל בתחילת אות זו.

<sup>30</sup> במדבר, טו' - לט'.

<sup>31</sup> ברכות, יב' ע"ב.

<sup>32</sup> בספרו הקדוש "בן יהודע", שם.

<sup>33</sup> היינו:

האות הקודמת לאות ע' של עין, היא האות ס'.

והאות הקודמת לאות י' של עין, היא האות ט'.

והאות הקודמת לאות נ' של עין, היא האות מ'.



והנה, כתב הגה"ק רבי שמשון דוד פינקוס זיע"א<sup>34</sup> :

"לפני שקיבל יעקב את הברכות, היה יושב אֶהְלִים<sup>35</sup> ,  
ואחרי שקיבלן, השתנתה לגמרי כל צורת חייו של יעקב אבינו, והוא יצא לגלות  
אצל לבן ...

ידוע, שאברהם יצחק ויעקב, הם המרכבה לשלושה עמודים של הנהגת הקדוש  
ברוך הוא בעולם: גְּדוּל, גְּבוּר, וְנוֹרָא,  
שהן שלושת מידות ... גדולה - היינו חסד, גבורה, ותפארת.  
והנה, חסד - נקרא ימין, וגבורה - שמאל, ותפארת - באמצע.  
והכלל הוא, שהאמצע אוחז בשני הצדדים,  
יש בו גם מן הימין, וגם מן השמאל.  
נמצא אם כן, שכשם שאברהם ויצחק היו שני אבות, חסד מימין וגבורה משמאל,  
כן היה צריך, שיהיו שני אבות למידה האמצעית.  
ואכן כך היה צריך להיות מתחילה, שיעקב ועשיו יהיו שני אבות בקדושה,  
יעקב, מימין, האב של 'עֲשֵׂה טוֹב',  
ועשיו, משמאל, האב של 'סוּר מִרְע'.  
לכן, עשיו מטבע בריאתו, כבר מבטן אמו, נמשך אחרי עבודה זרה,  
משום, שזהו תפקידו ושלימותו, להתגבר על יצרו הרע, ולהגיע לשלימות במידה  
המיוחדת לו,  
מטעם זה, גם היה 'אִישׁ שְׂדֵה', והסתובב תמיד בחוץ, כדי שיוכל להתגבר על כל  
ניסיונות העולם.  
ואילו יעקב, נטייתו היתה לבית המדרש, ושם ישב כל היום,

<sup>34</sup> בספרו הקדוש "תפארת שמשון" עה"ת, (בראשית, עמודים שיב-ג').

<sup>35</sup> בראשית, כה' - כז':

"!וְגָדְלוּ הַנְּעָרִים, וַיְהִי עֲשׂוֹ - אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שְׂדֵה, וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם - יוֹשֵׁב אֶהְלִים".



והניסיון שלו, היה, האם יתמיד בלימודו וקדושתו, או שיתעצל.  
ובאמת, עמד בניסיון -  
ובכל אותן שנים שישב בבית מדרשו של שם ועבר, לא נתן שינה לעיניו, והשלים  
תפקידו בשלימות.  
בעבור זה, יצחק רצה לתת את הברכות לעשיו, כיוון שעבודתו היא בחוץ,  
הוא צריך את טל השמים ושמני הארץ, והוא יפרנס את יעקב ...  
אמנם, כאשר עשיו הרשיע את מעשיו, והברכות עברו מעשיו ליעקב,  
ומעתה, צריך שיתקיים ביעקב מה שאמרו חז"ל<sup>36</sup>, 'נוטל חלקו וחלקו חבירו בגן  
עדן',  
אם כן, מעתה, גם כל הניסיונות וכלל עמוד העבודה של עשיו, עברו ליעקב,  
ויעקב, תפס את כל העמוד האמצעי בשני צדדיו.  
לכן, עזב יעקב את בית המדרש ויצא לגלות, לדור בשכנותו של לבן הארמי, כדי  
שיתנסה ויעבוד גם בניסיון של יסור מרע.  
וכך לדורות, בני יעקב צריכים לאחוז בשני העמודים,  
גם העלייה בקדושה, בתוך אהלי תורה,  
וגם יסור מרע, בכל הגלויות למיניהם, וניסיונותיהם השונים בכל דור ודור.  
וזה לשון המדרש<sup>37</sup> -  
'וְלַעֲוֹלָם הָבֵא, כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִפְרָע מֵעֲשׂוֹ,  
מִה עֲשׂוֹ עוֹשֶׂה, מִתְעַטֵּף בְּטִלְיָתוֹ כְּזָקֵן, וּבָא וַיּוֹשֵׁב לוֹ אֶצְלַי יַעֲקֹב' ...  
והיינו, שבאמת עשיו תחילת יעודו, היה, להיות כאחד האבות עם יעקב אבינו,  
ורק כאשר הרשיע, נטל יעקב גם את עבודתו".

<sup>36</sup> חגיגה, טו' ע"א.

<sup>37</sup> "מדרש תנחומא", (פרשת "צו", אות ב').



ד. בעניינם של קין והבל, ידועה ומפורסמת, קושייתו של רבינו המהר"ל זיע"א מפראג<sup>38</sup>:

דהנה, אמר שלמה הע"ה<sup>39</sup>, "שׁוֹמֵר מִצְוָה, לֹא יִדַע דְּבַר רָע",

ואם כן, היאך הצליח קין להרוג את אחיו הבל,

והלא, הוא הקריב קרבן לכבודו של הבורא יתברך?

ובפרט, לאור זאת, שהבורא ית"ש, קיבל את מנחתו של הבל, באהבה וברצון?

וביאר בזה, רבינו זיע"א, ביאור עצום ונפלא:

"כי מה שהיה מקריב קרבן, לא היה זה מצד עצמו,

רק כאשר ראה הבל שקין היה מקריב קרבן, ואז נתעורר גם כן הבל להקריב,

ולא היה מתעורר ומתאמץ מעצמו,

שלא היה הבל פונה אל המעשים הטובים מצד עצמו, ובלא כוונה עשה זה.

וזה דרך מי שאין מעשיו באמת ובכוונה, ואין ממש במעשה זה.

וקין, היה מתחיל להקריב, אף כי היה בעל יצר הרע,

מפני שכך דרך אנשים לא טובים, שסוברים שמחמת הקרבת קרבן, ירצה אל ה'

יתברך, ומפני כך הקריב קרבן,

אבל, זבח רשעים כמו אלו תועבה, ולא שעה אל מנחתו.

אבל הבל, אף על גב שלא היה עושה בכוונה, מכל מקום, ראוי לקבל הקרבן,

אבל שיהיה נקרא בכלל 'שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יִדַע דְּבַר רָע', דבר זה אינו, כי אין יסוד

למעשה זה,

כי כל יסוד, נבנה על עצמו, ולא נבנה על זולתו,

ומה שעשה הבל, לא נבנה על עצמו,

<sup>38</sup> בספרו הקדוש "דרשות המהר"ל", דרוש לשבת הגדול.

<sup>39</sup> קהלת, ח' - ה'.



רק כאשר ראה קין מקריב, היה הבל גם כן מקריב,

לפיכך, מעשה כזה, אין לו יסוד, והוא הבל.

והכל נרמז בכתוב, שאמר <sup>40</sup> 'וְהִבֵּל הִבִּיא גַם הוּא' וגו', ולמה צריך לכתוב 'גם הוא', אלא, לומר לך, כי לא היה כוונתו של הבל, רק מה שראה שקין היה מקריב - היה הוא מקריב גם כן.

מעשה כזה, הוא בא ממי שמעשים שלו אין בהם ממש, ואין להם יסוד בעצמם. ועל זה אמר שלמה בחכמתו <sup>41 42</sup>, 'וְרָאִיתִי אֲנִי אֶת כָּל עֹמֵל וְאֶת כָּל כְּשָׁרוֹן הַמַּעֲשֶׂה כִּי הִיא קִנְאָת אִישׁ מִרְעָהוּ, גַּם זֶה הִבֵּל וְרַעוּת רוּחַ', ופירוש זה -

כי ראיתי מעשה האדם, אשר האדם טורח בהם, ואת כל כשרון המעשה, כי היא קנאת איש מרעהו,

ועושה גם כן מעשה טוב, מצד הקנאה, לעשות כמו שעשה האחר,

ואינו עושה זה מכח התעוררות מעצמו,

ולכך, הוא הבל, כי אין יסוד למעשה זה ...

ואפשר, כי רמז 'גם זה הִבֵּל', שגם הִבֵּל עשה כך מכח קנאה, ונקרא 'הִבֵּל'."

ודבריו מתוקים וערבים, עד למאוד.

ומעתה, כאשר נתבאר לנו <sup>43</sup>, שְׁהִבֵּל התגלגל ביעקב אע"ה :

אם כן, תפקידו של יעקב אע"ה בגלגול הבל, הוא להפקיע את אותו "גם",

<sup>40</sup> בראשית, ד' - ד'.

<sup>41</sup> קהלת, ד' - ד'.

<sup>42</sup> יש בנותן עניין:

דהנה, הפסוק האמור לגבי הבל, נמצא בספר בראשית, פרק ד' - פסוק ד',

והפסוק האמור לגבי קנאת המעשים, נמצא בספר קהלת, פרק ד' - פסוק ד'.

<sup>43</sup> לעיל באות ג'.



ולהביא את עצמו, לעבודת התחדשות עצמית.

ובדבר זה, יש לעיין:

היכן מצינו, שיעקב אע"ה עשה כן?

ה. ד' הקדמות, נקדים. וכדלהלן:

א. כאשר קין הרג את אחיו, הוא נשפט אצל הקדוש ברוך הוא, וכשיצא ממשפטו - לימדונו רבותינו ז"ל<sup>44</sup>:

"פָּגַע בּוֹ אָדָם הָרִאשׁוֹן, אָמַר לוֹ, מַה נַּעֲשֶׂה בְּדִינְךָ?

אָמַר לוֹ, עֲשִׂיתִי תְּשׁוּבָה, וְנִתְּפַשְׂרֵתִי.

הַתְּחִיל אָדָם הָרִאשׁוֹן מְטַפַּח עַל פָּנָיו, אָמַר -

כִּךְ הִיא כְּחָה שֶׁל תְּשׁוּבָה, וְאֲנִי לֹא הִיִּיתִי יוֹדֵעַ!

מִיָּד עָמַד אָדָם הָרִאשׁוֹן, וְאָמַר<sup>45</sup>, 'מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת' וּגו'.

אָמַר רַבִּי לְוִי -

הַמִּזְמוֹר הַזֶּה, אָדָם הָרִאשׁוֹן אָמַר, וְנִשְׁתַּפַּח מְדוּרוֹ,

וּבָא מִשָּׁה, וְחָדְשׁוֹ עַל שְׁמוֹ, 'מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת'<sup>46</sup>."

ובמדרש זה, יש לעיין:

מפני מה, אמר אדם הראשון מזמור זה בדווקא?

ב. בעניינו של יעקב אע"ה בבית לבן, מצינו ב"מדרש פליאה"<sup>47</sup>:

"כל זמן שהיה יעקב בבית לבן, לא שמר אלא שבת."

ובמדרש זה, יש לעיין:

<sup>44</sup> בראשית רבה, פרשה כב', יג'.

<sup>45</sup> תהילים, צב' - א'.

<sup>46</sup> והוא ראשי תיבות "למשה".

<sup>47</sup> הובא בספר "מדרש פליאה" - "בינת נבונים", (אות כג').





שכן, על מאמר הכתוב <sup>48</sup>, "וַיִּצְוּ אֹתָם, לְאמֹר, כֹּה תֹאמְרוּן לְאֲדָנָי לְעֵשׂוֹ, כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב, עִם לִבִּי גִרְתִּי, וְאַחַר עַד עָתָה", ביאר רש"י הקדוש -

" גִּרְתִּי' - בגימטריא תרי"ג,

כלומר, עם לבן הרשע גרתי, ותרי"ג מצות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים".

ואם כן, היאך אפשר לומר על יעקב אע"ה, שהעיד על עצמו שקיים את כל ה-תריג' מצוות בבית לבן, שהוא "שמר" רק את מצוות השבת?

ג. על מאמר הכתוב הכתוב <sup>49</sup>, "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ, וַיְהִי בְּבֵית אֲדָנָיו הַמִּצְרָיִם, כִּתְבֵּנו רַבִּינוּ הַרִי"ח הַטּוֹב זִיע"א <sup>50</sup> :

"נראה לי בסייעתא דשמיא -

דידוע, יעקב אע"ה, יש בשמו ז' הוי"ת <sup>51</sup>,

כי מספר 'יעקב', עולה מספר ז' הוי"ת <sup>52</sup>, שהם של ז' ספירות: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות,

שהם שבעת ימי השבוע ...

אך יוסף הצדיק ע"ה, שמו מספר ששה הוי"ת <sup>53</sup>,

שהם כנגד ששה ימי החול, וכנגד שבת - לא יש לו שם הוי"ה.

<sup>48</sup> בראשית, לב' - ה'.

<sup>49</sup> בראשית, לט' - ב'.

<sup>50</sup> בספרו הקדוש "בן איש חי דרשות", על פרשתן.

<sup>51</sup> היינו:

מילת "יעקב", עולה בגימטריא למניין 182,

וכמו כן, ז' פעמים שם הוי"ה, עולים בגימטריא למניין זה.

<sup>52</sup> וכדלעיל בהערה הקודמת.

<sup>53</sup> היינו:

מילת "יוסף", עולה בגימטריא למניין 156,

וכמו כן, ו' פעמים שם הוי"ה, עולים בגימטריא למניין זה.



ועניין אשת פוטיפרע, היה בשבת,

ולכן, צריך לו שמירה בשבת יותר.

על כן <sup>54</sup>, 'וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף' -

שחיבר עמו, עוד שם אחד משמות הוי"ה, כדי להשלים לו כנגד יום השביעי.

ואז <sup>55</sup>, 'וַיְהִי אִישׁ' -

ראשי תיבות: אַת יוֹם שַׁבַּת, או: אַת יוֹם שְׁבִיעִי - 'מִצְלִיחַ' <sup>56</sup>.

ולכך <sup>57</sup>, 'וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרָיִם' -

באין מורא ופחד, כי עתה נשלמו בו ז' הוי"ות, כנגד כל שבעת ימי השבוע".

ד. במסכת שבת <sup>58</sup>, מצינו את המעשה דלהלן:

"רבי זירא, אשכח לרב יהודה, דהוה קאי אפיתחא דבי חמוה,

וחזייה, דהוה בדיחא דעתיה, ואי בעי מיניה כל חללי עלמא, הוה אמר ליה.

אמר ליה, מאי טעמא עיזי מסגן ברישא, והדר אימרי?

אמר ליה, כברייתו של עולם - דברישא חשוכא והדר נהורא" <sup>59</sup>.

<sup>54</sup> בראשית, לט' - ב'.

<sup>55</sup> בראשית, לט' - ב'.

<sup>56</sup> בראשית, לט' - ב'.

<sup>57</sup> בראשית, לט' - ב'.

<sup>58</sup> עז' ע"ב.

<sup>59</sup> וביאור המעשה, כך הוא:

רבי זירא, פגש את רב יהודה, בעמדו על פתח בית חמיו,

וראה, שהיתה דעתו בדוחה עליו, ואם ישאל ממנו על כל הנעשה בחלל העולם, ישיב לו.

שאל רבי זירא את רב יהודה, מפני מה העיזים הן אלו ההולכות בראש העדר, ורק אחריהן הולכות הרחלות?

אמר לו רב יהודה, כברייתו של עולם - שקודם היה חושך ואחר כך אור,



ומבואר :

שדרך בריאתו של עולם, הוא, "ברישא חשוכא והדר נהורא".

וכמו כן, דרש התנא הא-להי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א<sup>60</sup>, על מאמר הכתוב<sup>61</sup>,  
"וְרֵאִיתִי אֲנִי, שְׂיֵשׁ יִתְרוֹן לְחֻכְמָה מִן הַסְּכָלוֹת, כִּי־תֵרוֹן הָאֹר מִן הַחֹשֶׁךְ":

"מִן הַסְּכָלוֹת מְמַשׁ, אֶתִּי תוֹעֵלֶתָ לְחֻכְמָתָא,

דְּאִלְמָלָא לֹא אֶשְׁתַּכַּח שְׁטוּתָא בְּעֵלְמָא, לֹא אֶשְׁתַּמוּדְעָא חֻכְמָתָא וּמְלוּי"<sup>62</sup>.

והנה, במסכת סנהדרין<sup>63</sup>, דרשו רבותינו ז"ל:

"מאי 'בבלי'?

אמר רבי יוחנן - בלולה במקרא, בלולה במשנה, בלולה בתלמוד.

'בְּמַחְשָׁבִים הוֹשִׁיבֵנִי כְּמַתִּי עוֹלָם'<sup>64</sup> -

אמר ר' ירמיה, זה תלמודה של בבל<sup>65</sup>, "

ולכאורה, שדרשה זו, צריכה ביאור:

כך הן העזים, שהן בדרך כלל שחורות - שהן קודמות לרחלות שהן בדרך כלל בהירות.

<sup>60</sup> "זוהר הקדוש", חלק ג', דף מז' ע"ב.

<sup>61</sup> קהלת, ב' - יג'.

<sup>62</sup> ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

"מִן הַסְּכָלוֹת מְמַשׁ, בָּאָה תוֹעֵלֶת לְחֻכְמָה,

שְׂאִלְמָלָא לֹא נִמְצְאָה שְׁטוּת בְּעוֹלָם, לֹא נוֹדְעָה הַחֻכְמָה וְדַבְרֵיהָ".

<sup>63</sup> כד' ע"א.

<sup>64</sup> איכה, ג' - ו'.

<sup>65</sup> יעויין מה שכתב הריטב"א (יומא, נז' ע"א), משמו של הרמב"ם בתשובה:

"משום דלא נהירי להון טעמי דמתנייתא כהלכה, כמה דנהירי לרבנן דארץ ישראל ...

מיהו, לאו בכל הדורות היו כן, אלא בימי רבה ורב יוסף ואב"י ורבה, דהוו להו שְׂמְדוֹת, כדאיתא בפרק השוכר את הפועלים (שם, פו' ע"א) ...

אבל אחר כך, נתגברה התורה בבבל, כל שכן בימי רב אשי".



היאך קראו רבותינו ז"ל, לעיקר התורה שבעל פה שהוא ה"תלמוד בבלי", בשם "חושך"?

והנה, קושיא זו, תתעצם, בייחוד לאור דרשתם של רבותינו ז"ל<sup>66</sup> - בשבח התלמוד בבלי, והוא, על מאמר הכתוב<sup>67</sup>, "הָעַם הַהִלְכִים בְּחֹשֶׁךְ רְאוּ אֹר גְּדוֹל":  
"אור שֶׁנִּבְרָא בַיּוֹם ראשון, שֶׁגִּנְזוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעִמְלֵי תוֹרָה שֶׁפָּעַל פֶּה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, שֶׁבִּזְכוּתוֹ הָעוֹלָם עוֹמֵד".

וכמו כן, במה שמצינו בשבח התלמוד בבלי, לדרשתו של רבי יוחנן<sup>68</sup>:

"לא כרת הקדוש ברוך הוא ברית עם ישראל, אלא, בשביל דברים שבעל פה,

שנאמר<sup>69</sup>, 'כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אֶתְךָ בְּרִית וְאֵת יִשְׂרָאֵל'".

אלא, שיעויין בדברי התנא הא-להי רבי שמעון בר יוחאי<sup>70</sup>:

"נהורא מגו חשוכא, חכמתא מגו טפשותא",

והיינו:

שהנהגת הקדוש ברוך הוא בעולמו, היא "נהורא מגו חשוכא", שהוא אור מתוך החושך.

והנה, כשנתבונן במעשיו של הבורא יתברך, נראה, שהחושך הוא חשוב מן האור, שכן, כאשר נתבונן במאמר הכתוב<sup>71</sup>, "יוצֵר אֹר וּבּוֹרֵא חֹשֶׁךְ, עֹשֶׂה שְׁלוֹם וּבּוֹרֵא רָע, אֲנִי יְהוָה עֹשֶׂה כָּל אֵלֶּה" -

<sup>66</sup> מדרש תנחומא, פרשת נח, ג'.

<sup>67</sup> ישעיה, ט' - א'.

<sup>68</sup> גיטין, ס' ע"ב.

<sup>69</sup> שמות, לד' - כז'.

<sup>70</sup> בראשית, דף לב' ע"א, ובדף קסא' ע"ב.

שמות, דף יב' ע"ב, ובדף קפז' ע"א.

ויקרא, דף פ' ע"ב.

<sup>71</sup> ישעיה, מה' - ז'.



נראה, ש"חושך" הוא "בריאה", וה"אור" הוא "עשיה".

וטעם הדבר, הוא כהמתבאר בדבריו של התנא הא-להי רבי שמעון בר יוחאי (הנ"ל):

ש"מתוך החושך מתגלה האור".

וראיה לדבר, הוא, ממאמרם ז"ל<sup>72</sup>:

"אין אדם עומד על דברי תורה, אלא אם כן נכשל בהן",

והיינו:

שטעם הדבר, שה"אדם עומד על דברי תורה", הוא מחמת שהוא "נכשל בהן".

ולפיכך, נקרא התלמוד בבלי, בלשון "חושך":

שכן, דווקא בגלל היותם בגלות, אשר היא משולה לחושך,

הם זכו לתלמוד בבלי, אשר הוא אור כל האורות.

ומעתה:

כאשר היה יעקב אע"ה בבית לבן, מקום החושך הגדול, מְצוֹה ועומד לקיים

בעצמו את חלק ה"סור מְרַע"<sup>73</sup>,

בוודאי שהוא זכה לאור גדול.

ברם, שומא עלינו להשכיל ולהבין, מה הוא אותו האור שזכה לו?

ו. **שבת קודש**, האמורה בפרשת "בראשית" - במאמר הכתובים<sup>74</sup>, "וַיְכַלֵּנוּ

הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וְכָל צְבָאָם. וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי - מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה,

וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי,

וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ, כִּי בּו שַׁבַּת מְכַל מְלַאכְתּוֹ, אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת", **היא יסוד**

**האמונה בהבורא ית"ש,**

<sup>72</sup> גיטין, מג' ע"א.

<sup>73</sup> תהילים, לד' - טו'.

<sup>74</sup> בראשית, ב', א' - ג'



וכמו שכתב אדונינו הרמב"ן זיע"א, על מאמר הכתוב<sup>75</sup>, "זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ":

"אחר שציווה שנאמין בשם המיוחד יתברך, שהוא הנמצא, הוא הבורא, הוא המבין, והיכול, ושנייחד האמונה בכל אלה והכבוד לו לבדו, וציווה שנכבד זכר שמו,

ציווה, שנעשה בזה סימן וזיכרון תמיד, להודיע שהוא ברא הכל,

והיא מצות השבת, שהיא זכר למעשה בראשית ...

ולכך אמרו ז"ל<sup>76</sup>, שהשבת שקולה כנגד כל מצות שבתורה, כמו שאמרו בעבודה זרה -

מפני, שבה נעיד על כל עיקרי האמונה בחידוש ובהשגחה ובנבואה".

וכן כתב ה"חיי אדם"<sup>77</sup>:

"שבת קודש, הוא האות הגדול והברית שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל,

למען יִדְעוּ, כי ששת ימים עשה ה' כל מה שברא בשמים ובארץ, וְשַׁבַּת בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי,

והוא יסוד האמונה, לִידַע שהעולם הוא מחודש.

וכיון שברא הכל, הוא אדון על הכל, ואנחנו עבדיו, ומחויבים לעשות רצונו, ולעבדו בכל גופנו ונשמתנו וממוננו, כי הכל שלו".

והיינו:

שנצטוונו בזה, לדעת לדורות עולם, שהבורא ית"ש, היה הווה ויהיה, ושהכל ממנו ית"ש.

<sup>75</sup> שמות, כ' - ח'.

<sup>76</sup> חולין, ה' ע"א.

<sup>77</sup> חלק ב'ג', הלכות שבת ומועדים, כלל א'.



ז. על מאמר הכתוב בפרשתן<sup>78</sup>, "וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלָם, עִיר שְׁכֵם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן, בְּבֹאוֹ מִפְּדַן אֲרָם, וַיַּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר", דרשו רבותינו ז"ל<sup>79</sup>, את מאמר הכתוב<sup>80</sup>, "בְּשֵׁשׁ צְרוֹת יִצְיָלָךְ, וּבְשִׁבְעַת לַאֲרָצוֹת יִגַּע בְּךָ רָע".

והנה, על מאמר הכתוב בפרשתן<sup>81</sup>, "וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם, וַיִּשְׁתַּחֲוּ אֶרְצָה שִׁבְעַת פְּעָמִים, עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אַחֲיוֹ", כתב ה"זוהר הקדוש"<sup>82</sup>:

"כָּרַע וְסָגִיד שִׁבְעַת זְמָנִין ... כִּיּוֹן דְּחֻמְא דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזַל קַמֵּיהּ, כְּדִין סָגִיד לְקַבְּלֵיהּ,

בְּגִין, דְּלֹא לְמִיָּהֵב יָקָר לְמַסְגֵּד לְאַחֲרָא בְּרַ מְנִיָּה, וְכֹלָא אִיהוּ כְּדָקָא יְאוּת.

זְכָאִין אִינוּן צְדִיקֵיָא, דְּכָל עוֹבְדֵיהוֹן דְּקָא עֲבָדִי, בְּגִין יְקָרָא דְּמֵאֲרִיָּהוֹן אִיהוּ, וּבְגִין דְּלֹא יִסְטוּן לִמְיָנָא וְלִשְׁמָאֲלָא"<sup>83</sup>.

ובביאור העניין, כתב הגה"ק בעל "שם משמאל" זיע"א<sup>84</sup>:

"ונראה, בטעם שבע השתחוואות של יעקב שהיו כאן -

שעניין השתחוואה, הוא ביטול מהותו,

והיינו, שביטול כל שבע מידותיו לרצון השם יתברך.

ובזה עצמו, מה שביטול כל שבע בחינות מידותיו להשם יתברך, ניצל מעשיו.

<sup>78</sup> בראשית, לג' - יח'.

<sup>79</sup> בראשית רבה, פרשה עט', א'.

<sup>80</sup> איוב, ה' - יט'.

<sup>81</sup> בראשית, לג' - ג'.

<sup>82</sup> בפרשתן, דף קעא' ע"ב.

<sup>83</sup> ותרגום דבריו הקדושים:

כָּרַע וְהִשְׁתַּחֲוָה שִׁבְעַת פְּעָמִים ... כִּיּוֹן שְׂרָאָה שְׁהַרִי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ עִמּוֹ, אִזְ הִשְׁתַּחֲוָה כְּנֻגְדּוֹ,

כְּדִי, שְׁלֵא לְתַת כְּבוֹד לְהִשְׁתַּחֲוּוֹת לְאַחַר פְּרִט לּוֹ, וְהַלֵּל הוּא כְּרָאוּי.

אֲשֶׁרִי הַצְדִּיקִים, שְׁכָל מַעֲשֵׂיהֶם שְׁעוֹשִׂים, בְּשִׁבְלֵי כְבוֹד רְבוּנָם הוּא, וְכְדִי שְׁלֵא יִסְטוּ יְמִינָהּ וְשִׁמְאַלָּה.

<sup>84</sup> בפרשתן, שנת תרעד'.



כי כל הרעה הבאה חלילה וחס לאדם, הוא רק מפאת מעט הפסולת שנמצאת בו,  
 כטבע הזבוב שאינו עומד אלא במקום מכה,  
 ובאשר יעקב ביטל מהותו ועצמותו להשם יתברך, שוב לא היה מקום לעשיו  
 לשלוט בו ...

והנה, מובן, דלאו כל אדם ביכולתו לבטל עצמו כְּרַגַּע להשם יתברך, באופן כזה.  
 אלא, שיעקב, אחר כל עבודתו כל ימיו, לְשָׁרֵשׁ מקרבו כל בחינה וכל תנועה אשר  
 לא ל-ה' הִנֵּה,  
 וזה עצמו, הצילו תמיד מכל צרותיו.

אלא, שכאן, לגבי דעשיו שהיו בו כל שבעה כוחות הטומאה יחדיו,  
 היה צריך לְדַבֵּק בהשם יתברך, בכל שבע מידות יחדיו, שלזה מרמזות שבע  
 ההשתחויות.

ועל כן, אחר שנפטר מעשיו, כתיב<sup>85</sup>, 'וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלָם', שמעתה, היה שלם מכל  
 צד.

וזהו שהביא המדרש<sup>86</sup>, קרא<sup>87</sup>, ד-בְּשֵׁשׁ צָרוֹת יִצְיָלָהּ, וּבְשִׁבְעַת לֹא יִגַּע בָּהּ רָעִי,  
 דכל שבע הצרות הנמשכות מ-ז' כוחות הטומאה, לא יוכלו ליגע בו.  
 ויש לומר -

דבדוגמא זו, הוא שבת יום השביעי,

דכל יום, הוא לעומת מידה מיוחדת, והשבת כולל הכל.

ולעומת שהאדם מבטל בכל יום ויום מידתו לרצון השם יתברך, זוכה בשבת  
 להידבק בהשם יתברך בכל בחינותיו,

וממילא, נושע מכל צרותיו!

<sup>85</sup> בראשית, לג' - יח'.

<sup>86</sup> בראשית רבה, פרשה עט', א'.

<sup>87</sup> איוב, ה' - יט'.



כאומרם ז"ל<sup>88</sup>, 'יכולה היא שתרחס'.

ובוודאי, שהשבת עצמו מסייע לאדם, שיהיה ביכולתו לבוא לבחינה זו.

ואולי, מקביל לעניין זה -

ז' הברכות שבתפילות שבת, וכמו כן ארבע התפילות ושלוש הסעודות שהן ביחד  
שבע".

ולאור המתבאר<sup>89</sup>, אפשר להוסיף בזה על דברי רבינו זיע"א:

שמטעם כך, היו בשמו של יעקב אע"ה, ז' הויו"ת,

שהם כנגד ז' השתחויות, וכנגד ז' מידות, וכנגד ז' ימות השבוע, וכנגד ז' הברכות  
של תפילות שבת, וכנגד ד' תפילות ו-ג' סעודות של יום שבת קודש. ודוק.

והנה, על מאמר הכתוב בפרשתן<sup>90</sup>, "וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלָם, עִיר שְׁכָם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן,  
בְּבֵאוֹ מִפְּדֹן אֶרֶם, וַיַּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר", דרשו רבותינו ז"ל<sup>91</sup>:

" וַיַּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר - נִכְנַס בְּעָרֵב שֶׁבַת עִם דְּמִדּוּמֵי חֲמָה מִבְּעוֹד יוֹם, וְקָבַע  
תְּחוּמֵי מִבְּעוֹד יוֹם.

הָדָא אָמְרַת, שְׁשֹׁמֵר יַעֲקֹב אֶת הַשְּׁבֵת קִדְּם שְׁנֵיתוֹ".

ובביאור העניין, כתב הגה"ק בעל "שם משמאל" זיע"א<sup>92</sup>:

"נראה, דהנה יש לדקדק בכתוב -

דלכאורה, 'בְּבֵאוֹ מִפְּדֹן אֶרֶם' מיותר, דהרי כל הפרשיות מְסַפְּרוֹת סדר נסיעתו  
מפדן ארם עד בואו ליצחק אביו לחברון,

ואם כן, מי לא ידע שביאתו היא מפדן ארם?

<sup>88</sup> שבת, יב' ע"א.

<sup>89</sup> לעיל באות ה'.

<sup>90</sup> בראשית, לג' - יח'.

<sup>91</sup> בראשית רבה, פרשה עט', ו'.

<sup>92</sup> בפרשתן, שנת תרעו'.



ונראה, על פי מה שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה -  
 בפירוש דברי הש"ס<sup>93</sup>, בפסוק<sup>94</sup>, 'וַיִּשְׁלַחְהוּ מַעֲמֶק חֶבְרוֹן', בעצה העמוקה של  
 אותו צדיק הקבור בחברון.  
 דהעצה העמוקה של אברהם אע"ה, היתה, היות שידוע בטבע אנשים שכל דבר  
 שאדם מורגל בו, אי אפשר שיהיה חביב עליו כל כך, כמו דבר חדש,  
 מה גם, אם אדם נולד על ברכי זה הדבר, ומורגל בו מתולדתו, ולא ידע זולתו, אי  
 אפשר שיהיה חביב כל כך על האדם.  
 והנה, ישראל, מלידה מבטן ומהריון, נולדו ונתגדלו על ברכי הקדושה,  
 מה גם, זרע האבות, שהיו מלאכים רגילין ותדירין אצלו כאנשים,  
 אפשר, שתתקרב אצלם מעט מעט האהבה והחביבות לדברי קדושה.  
 על כן, היתה העצה העמוקה שלו, שירדו לגלות, ויתעלם מהם שפע הקדושה,  
 וכאשר יגאלו, תהיה הקדושה חביבה עליהם עד לאחת ...  
 והנה, ידוע, שיעקב אבינו, היותו דוגמא לכנסת ישראל, ומאורעותיו הם דוגמא  
 למאורעות ישראל, וגלות יעקב היתה דוגמא לגלות ישראל,  
 וכמו שגלות ישראל, היתה, כדי לכשיגאלו יכירו את יתרון האור מתוך החושך,  
 כן נמי, היה ביעקב אע"ה, שנתגדל בבית אברהם ויצחק, והיה 'יֹשֵׁב אֶקְלִים'<sup>95</sup>,  
 ולא ידע דבר, זולת הקדושה,  
 וכן ממעלת ארץ הקדושה לא הרגיש, באשר לא ראה זולתה,  
 על כן, היתה לו הגלות לבית לבן, לתועלת נמי, בעניין הזה,  
 למען יכיר את מתיקות האור מתוך החושך, וכיר את מעלת ארץ ישראל לעומת  
 שאר הארצות, ותהיה מעלה חן לפניו ביתר שאת".

<sup>93</sup> סוטה, מא' ע"א.

<sup>94</sup> בראשית, לז' - יד'.

<sup>95</sup> בראשית, כה' - כז'.



ח. על מאמר הכתוב בפרשתן<sup>96</sup>, "וַיָּבֵא יַעֲקֹב שָׁלֹם, עִיר שְׂכָם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, בְּבֹאוֹ מִפְּדַן אֶרֶם, וַיַּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר", דרשו רבותינו ז"ל<sup>97</sup>:

" וַיַּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר - נִכְנַס בְּעָרֵב שַׁבָּת עִם דְּמִדּוּמֵי חֲמָה מִבְּעוֹד יוֹם, וְקָבַע תְּחוּמֵינָן מִבְּעוֹד יוֹם.

הָדָא אֲמַרְתָּ, שְׁשֹׁמֵר יַעֲקֹב אֶת הַשַּׁבָּת קִדְּם שְׁנִיתָן".

ובדבר זה, שומא עלינו לעיין:

מפני מה, קבע יעקב אע"ה תחומין לשבת?

ומפני מה, שמר יעקב אע"ה את השבת קודם שניתן?

ובסייעתא דשמיא, נראה לבאר בזה. כדלהלן:

א. ימי שני חייו של אדם הראשון, היו תשע מאות ושלשים שנה,

וכמאמר הכתוב<sup>98</sup>, "וַיְהִי כָּל יְמֵי אָדָם אֲשֶׁר חִי, תִּשְׁעַתּוֹת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה, וַיָּמָת".

ב. מילת "שלם", עולה בגימטריא למניין 930<sup>99</sup>, וכמניין ימי חייו של אדם הראשון.

ג. ואם כן, כאשר נאמר בפסוק<sup>100</sup>, "וַיָּבֵא יַעֲקֹב שָׁלֹם, עִיר שְׂכָם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, בְּבֹאוֹ מִפְּדַן אֶרֶם, וַיַּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר",

<sup>96</sup> בראשית, לג' - יח'.

<sup>97</sup> בראשית רבה, פרשה עט', ו'.

<sup>98</sup> בראשית, ה' - ה'.

<sup>99</sup> היינו:

כאשר נמנה את האותיות הסופיות, אותיות מנצפ"ך, בסדר המאות, (ק' = 100, ב' = 200, ש' = 300, ת' = 400, ב' = 500, פ' = 600, ו' = 700, פ' = 800, צ' = 900),

האות פ', עולה למניין 600.

ואם כן, מילת "שלם", עולה בגימטריא למניין 930, (ש' = 300, ל' = 30, פ' = 600).

<sup>100</sup> בראשית, לג' - יח'.



כוונת הדברים, שזכה יעקב אע"ה, לתקן את חטאו של אדם הראשון<sup>101</sup>, ועל ידי כך, הוא זכה להיות "שלם" בכל ענייניו.

ד. עיקר תיקון זה, תיקן יעקב אע"ה באמצעות השבת,

וזאת, מחמת שהשבת מייחדת ומייקרת את מי שאמר והיה העולם<sup>102</sup>, ובשמירתה מגיע האדם להתבטלות מוחלטת לפני הבורא ית"ש.

ה. לפיכך:

בשמו של יעקב אע"ה, ישנם ז' הויו"ת<sup>103</sup>,

אשר הם, כנגד ז' ימות השבוע, ובעיקר כנגד יום השבת, לצורך תקנת חטאו של אדם הראשון.

ובאותה השעה שתיקן זאת, הוא זכה לשלימות, "שְׁלָם", בתיקון החטא הַמְּכֻּוֹן כמניין שנות חייו של אדם הראשון.

ו. בכך, תיקן יעקב אע"ה אף את הבל<sup>104</sup>:

שכן, נעשה הדבר על ידי עצמו, ובבחינת דבר חדש, בהכרת המעשים של עבודה עצמית,

ולא כפי בחינתו של הבל, אשר נאמר בו<sup>105</sup>, "וְהָבֵל הֵבִיא גַם הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנֹו וּמִחֻלְבָּהּ".

ז. ומעתה, נשכיל ונבין, את דברי ה"מדרש פליאה"<sup>106 107</sup>, "כל זמן שהיה יעקב בבית לבן, לא שמר אלא שבת":

<sup>101</sup> וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

<sup>102</sup> וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

<sup>103</sup> וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

<sup>104</sup> ובכך תתיישב קושייתנו לעיל באות ד'.

<sup>105</sup> בראשית, ד' - ד'.

<sup>106</sup> הובא בספר "מדרש פליאה" - "בינת נבונים", (אות כג').

<sup>107</sup> וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.



שכן, מילת "שָׁמַר", מתפרשת מלשון מילת "צִפְיָה".

וכעין שפירש רש"י הקדוש, על מאמר הכתוב <sup>108</sup>, "וַיִּקְנְאוּ בּוֹ אֶחָיו, וְאָבְיו שָׁמַר אֶת הַדָּבָר":

"שָׁמַר אֶת הַדָּבָר" - היה ממתין ומצפה, מתי יבוא,

וכן 'שָׁמַר אֶמְנִים' <sup>109</sup>, וכן 'לֹא תִשְׁמַר עַל חַטָּאתֶי' <sup>110</sup>, לא תמתין".

והיינו, שיעקב אע"ה, היה כל ימיו בציפייה מתמדת, לתקן את חטאו של אדם הראשון, ולתקן את עניינו של הבל.

ולפיכך, כאשר קיבל יעקב אע"ה בבית לבן, את החלק של סור מַרְעֵי <sup>111 112</sup>:

הוא שאף להשלים את תיקונו בפרצוף של אדם הראשון <sup>113</sup>, על ידי מעלת מצוות השבת הרומזת לתשובה <sup>114</sup>,

אשר יש בה אף מעניין התיקון להבל, בבחינת עבודה עצמית.

ועל כן, "כל זמן שהיה יעקב בבית לבן, לא שמר אלא שבת":

היינו, לא ציפה יעקב אע"ה, לְדָבָר, בבית לבן, "כי אם למצוות השבת", לצורך התיקון הנזכר לעיל. ודוק.

ט. ומעתה, בין תבין:

א. במעלת מצוות שבת, דרשו רבותינו ז"ל <sup>115</sup>:

<sup>108</sup> בראשית, לז' - יא'.

<sup>109</sup> ישעיה, כו' - ב'.

<sup>110</sup> איוב, יד' - טז'.

<sup>111</sup> תהילים, לד' - טו'.

<sup>112</sup> וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

<sup>113</sup> וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

<sup>114</sup> וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

<sup>115</sup> תלמוד ירושלמי, מסכת נדרים פ"ג ה"ט.



**"בתורה ובנביאים ובכתובים, מצינו, שהשבת שקולה כנגד כל המצוות שבתורה.**

**בתורה, דכתיב <sup>116</sup>, 'עד אנה מאננתם לשמר מצותי ותורתתי,**

**וכתיב <sup>117</sup>, 'ראו כי ה' נתן לקם השבת.'**

**בנביאים, דכתיב <sup>118</sup>, 'וימרו בי הבנים, בחקותי לא הלכו וגו',**

**וכתיב <sup>119</sup>, 'ואת שבתתי חללו מאד.'**

**בכתובים, דכתיב <sup>120</sup>, 'ועל הר סיני נרדתי,**

**וכתיב <sup>121</sup>, 'ואת שבת קדשך הודעת להם'."**

**ולהמתבאר, יתבארו הדברים כמין חומר:**

**מפני מה, שמירת שבת שקולה כנגד תרי"ג מצוות,**

**שכן, שעל ידה זוכה האדם לשלימות, וכתבאר לעיל, ובבחינת "ויבא יעקב שלם"**

<sup>122</sup>.

**ב. במסכת שבת <sup>123</sup>, מצינו לדבריו של רבי יוחנן משמו של רבי שמעון בר**

**יוחאי:**

**"אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן, מיד נגאלים,**

**שנאמר <sup>124</sup>, 'כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי,**

<sup>116</sup> שמות, טז' - כח'.

<sup>117</sup> שמות, טז' - כט'.

<sup>118</sup> יחזקאל, כ' - יג'.

<sup>119</sup> יחזקאל, כ' - יג'.

<sup>120</sup> נחמיה, ט' - יג'.

<sup>121</sup> נחמיה, ט' - יד'.

<sup>122</sup> בראשית, לג' - יח'.

<sup>123</sup> קיח' ע"ב.

<sup>124</sup> ישעיה, נו' - ד'.



וכתיב בתריה <sup>125</sup>, 'וְהִבְיָאוּתִים אֶל הַר קִדְשִׁי' .

ולהמתבאר, אתי שפיר :

שכן, על ידי שמירת שבת קודש, מתקן האדם את חטאו של אדם הראשון <sup>126</sup>  
והבל <sup>127</sup>, כפי בחינתו של יעקב אע"ה,

וממילא, הוא מביא את העולם אל תכליתו, בגאולה השלימה.

ג. על מאמר הכתוב <sup>128</sup>, "רְאוּ עֲתָה, כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא, וְאִין אֱלֹהִים עִמָּדִי, אֲנִי  
אֲמִית וְאֲחִיָּה, מְחַצְתִּי וְאֲנִי אֲרָפָא, וְאִין מִיָּדִי מְצִיל", כתב רש"י הקדוש :

" רְאוּ עֲתָה' - הִבִּינוּ מִן הַפּוֹרְעָנוֹת שֶׁהִבְאֵתִי עֲלֵיכֶם, וְאִין לְכֶם מוֹשִׁיעַ, וּמִן הַתְּשׁוּעָה  
שְׁאוֹשִׁיעֶכֶם וְאִין מוֹחָה בִּידֵי".

ומבואר מדבריו הקדושים :

שמילת "רְאוּ", אינה מתפרשת כראייה בעלמא, אלא כראייה שיש עמה  
התבוננות.

וממילא אם כן, במאמר הכתוב <sup>129</sup>, "רְאוּ כִּי יִהְיֶה נֶתֶן לְכֶם הַשְּׁבֵת, עַל כֵּן הוּא נֶתֶן  
לְכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי לְחֶם יוֹמִים, שְׂבוּ אִישׁ תַּחֲתָיו, אֶל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם  
הַשְּׁבִיעִי", כך הוא ביאור הכתוב :

"רְאוּ" דִּיִּקָּא, רֵאִיָּה שִׁישׁ עִמָּה הַתְּבֻנָּה,

והתבוננות זו, היא, היאך יוכל האדם לבוא אל תכלית בריאתו,

והיינו, תיקון חטאו של אדם הראשון <sup>130</sup> והבל <sup>131</sup> .

<sup>125</sup> ישעיה, נו' - ז'.

<sup>126</sup> וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

<sup>127</sup> וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

<sup>128</sup> דברים, לב' - לט'.

<sup>129</sup> שמות, טז' - כט'.

<sup>130</sup> וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

<sup>131</sup> וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.



ד. כתבו רבותינו המקובלים זיע"א <sup>132</sup>, משמו של רבינו האר"י זיע"א:

<sup>133</sup> "כי אדם הראשון, היו בו רפ"ח ניצוצי הקדושה, ר"ב ניצוצות היו נתונים בראשו, ו-פ"ו ניצוצות בשאר אבריו.

וכשחטא, אותם ניצוצות הקדושה, נטמעו בתוך הקליפות, אותן ניצוצות שמספרן ר"ב, שהיו בראשו, נפלו במצרים, כי היא ארץ טמאה כידוע,

ואותן פ"ו ניצוצות, נתפזרו בכל העולם.

ומפני זה, ירדו אבותינו להשתעבד במצרים בחומר ובלבנים, לברר אותם ניצוצות מתוך הקליפה.

ואותן פ"ו ניצוצות שנתפזרו בשאר ארצות, על ידי הגלות שישראל מפוזרים בכל העולם, יתבררו מתוך הקליפות.

ואין ישראל נגאלים, עד שיושלם הבירור בעזרת ה'."

<sup>132</sup> אדונינו הגר"א זיע"א, בביאורו על "תיקוני הזוהר" (תיקון נ').

גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בספרו הקדוש "חומת אנך" (בראשית, מב' - כה'. שמות, ג' - ז'. שמות, יב' - נא'), ובספרו הקדוש "זרוע ימין" (על הגדה של פסח, בד"ה "במתי מעט"), ובספרו הקדוש "דבש לפי" (מערכת ר', אות ג').

הגה"ק רבינו נתן נטע שפירא זיע"א, בספרו הקדוש "מגלה עמוקות" (פרשת "ויגש", ובפרשת "קורח", ובפרשת "ואתחנן" אופן נח').

הגה"ק רבינו שניאור זלמן זיע"א מלאדי, בספרו הקדוש "תורה אור" (פרשת "בא", עמוד 120).

הגה"ק רבינו דובער זיע"א - האדמו"ר האמצעי, בספרו הקדוש "תורת חיים" (פרשת "בשלח", אות ה').

הגה"ק רבינו נחמן זיע"א מברסלב, בספרו הקדוש "ליקוטי הלכות" (הלכות בציעת הפת, הלכה ה').

הגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החזקה מלובלין" זיע"א, בספרו הקדוש "קהלת יעקב" (ערך רפ').

הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (פרשת "ויגש").

הגה"ק רבינו חיים סינאוני זיע"א, בספרו הקדוש "מקום מקדש" (פרשת "ויגש", עמודים קיב'-קיג').

<sup>133</sup> לשונו של הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (פרשת "ויגש").





והנה, בדברה הראשונה שבעשרת הדברות, ציוונו הקדוש ברוך הוא <sup>134</sup>, "אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, מִבֵּית עֲבָדִים",  
ורבותינו הראשונים כמלאכים <sup>135</sup>, נתקשו בזה:

מפני מה, לא אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, "אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר בְּרָאתִי שָׁמַיִם וָאָרֶץ",

שכן, מלכותו של הקדוש ברוך הוא, קדמה הרבה קודם ליציאת מצרים.

ברם, על פי האמור בדברינו, נוכל לבאר זאת, כדלהלן:

שכן, מכיוון שתכלית גלות מצרים, היא בעבור בירור ר"ב ניצוצין הנ"ל, והיינו, תיקון חטאו של אדם הראשון, והשבת העולם אל תיקונו,

אם כן, עיקר גילוי מלכותו יתברך, היה דווקא בעת יציאת מצרים.

ולפיכך, אף בדברה של שמירת שבת קודש, נאמר עניין יציאת מצרים,

וכמאמר הכתוב <sup>136</sup>, "וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וַיֹּצֵאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֵרַע נְטוּיָה, עַל כֵּן צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת". ודוק.

ל. ומעתה, צא ולמד:

א. בקיום שמירת שבת קודש, יש הרבה מן החלק של "סור מִרְעַ" <sup>137</sup>,

וזאת, בהיות בה, מעלת ההכרה וההתבטלות אל הבורא ית"ש <sup>138</sup>,

ובהיות בה, מעניין התשובה <sup>139</sup>, אשר כמוהו כטעם מצוות השבת.

<sup>134</sup> שמות, כ' - ב'.

<sup>135</sup> יעויין בדברי רבינו אברהם אבן עזרא זיע"א:

שהביא לקושיא זו, משמו של חמיו רבינו יהודה הלוי זיע"א,

והאריך לבאר את עניין זה בדרך אחרת, מהנתבאר במאמר זה.

<sup>136</sup> דברים, ה' - יד'.

<sup>137</sup> תהילים, לד' - טו'.

<sup>138</sup> וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.



- ב. על ידי שמירת מצוות השבת, מלבד שבכך מודה האדם בחידוש העולם<sup>140</sup>,  
עוד הוא זוכה ומזכה, לתיקונם של אדם הראשון<sup>141</sup> והבל<sup>142</sup>.
- ג. מכיוון שהלכותיה של השבת, הן כהררים התלויים בשערה<sup>143</sup>, ואין בית  
מדרש ללא חידוש,  
אם כן, ככל שיעמיק האדם בהלכותיה, הוא יוצא מבחינתו של הבל, אשר נאמר  
בו<sup>144</sup>, "וְהָבֵל הֵבִיא גַם הוּא מִפְּכֻרֹת צֹאנוּ וּמִחֻלְבֵּהוּן",  
שכן, הוא כבר אינו עושה את מעשיו, בבחינת<sup>145</sup>, "וְתִהְיֶי יִרְאָתָם אֹתִי מִצְּוֹת  
אֲנָשִׁים מְלֻמְדָה".
- ד. על כן, זו היא תכלית עיקר עבודתינו עלי אדמות, לתקן את חטאו של אדם  
הראשון, ולתקן את עניינו של הבל,  
ובפרט, בקיום מצוות השבת, ושמירתה בתכלית הזהירות,  
ובכך, נזכה "ליום שכולו שבת"<sup>146</sup>, בבניין בית קודשינו ותפארתינו. אמן.  
יתן ה' יתברך, שנוכה לזה. אמן.

<sup>139</sup> וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

<sup>140</sup> וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

<sup>141</sup> וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

<sup>142</sup> וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

<sup>143</sup> חגיגה, י' ע"א.

<sup>144</sup> בראשית, ד' - ד'.

<sup>145</sup> ישעיה, כט' - יג'.

<sup>146</sup> סנהדרין, צז' ע"א.



# לרפוא"ש

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אליהו לוזון בן גד

~~~~~

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרחה בת רחל

# "וְצַדִּיקֵי לְהֵם בְּבֵיתִי וּבְזוֹמְתֵי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- נחמה נעמי דידי (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד